

Doç. Dr. Mehmet Bedii KAYA

**Avrupa Birliği
Dijital On Yıl İçin
Dijital Hak ve İlkeler
Deklarasyonu**

www.mbkaya.com

AVRUPA BİRLİĞİ DİJİTAL ON YIL İÇİN DİJİTAL HAK VE İLKELER DEKLARASYONU

Doç. Dr. Mehmet Bedii Kaya

Dijital On Yıl İçin Dijital Hak ve İlkeler Deklarasyonu (*Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade*) veya genel adıyla Avrupa Dijital Haklar ve İlkeler Bildirgesi, 23 Ocak 2023 tarihli Avrupa Birliği Resmî Gazetesinde yayımlanmıştır.[1] Deklarasyon, Avrupa Birliği'nin dijital dönüşüme ilişkin güncel politikasını ve vizyonunu ortaya koymaktadır. Bir yandan da Avrupa Birliği'nin bugüne kadarki dijital dönüşüme ilişkin ilke ve haklarını bir araya getirmektedir.

Deklarasyon neden önemlidir? Avrupa Birliği, bu Deklarasyonu uluslararası kuruluşlar ve üçüncü ülkelerle olan ticari ilişkileri dahil her türlü ilişkilerinde gözeteceğini deklare etmiştir. Birlik, bu ilkelerin yaygınlaştırılması ve bu Deklarasyonda yer alan dijital ilke ve hakların Birlik dışında da dijital dönüşüme ilişkin gözetilen temel unsurlar olmasını önemsemektedir.

Deklarasyon, bir yumuşak hukuk kuralı (*soft law*) niteliğindedir. Bu tür yumuşak hukuk kuralları zamanla klasik hukuk kurallarının oluşumuna destek olmaktadır. Ayrıca, klasik hukuk kurallarında yumuşak hukuk kurallarına yapılan çapraz atıflarla Deklarasyon gibi metinlere *sui generis* bir güç de kazandırılabilir. Bu tür atipik atıfların örnekleri çoktur.

Deklarasyon, haklar bildirgesi gibi kaleme alınmıştır. Bir yandan dijital temel hakların altı çizilirken bir yandan da bu hakların nasıl uygulanabileceğine ve korunacağına dair somut taahhütler verilmektedir.

Deklarasyonda yer alan temel başlıklar şunlardır:

- Dijital dönüşümün merkezine insanı yerleştirmek
- Dayanışma ve kapsayıcılık
- Bağlanabilirlik
- Dijital eğitim, öğretim ve beceriler
- Adil ve hakkaniyetli çalışma koşulları
- Online dijital kamu hizmetleri
- Tercih özgürlüğü
- Algoritmalar ve yapay zekâ sistemleriyle etkileşimler
- Adil bir dijital ortam
- Dijital kamusal alana katılım
- Güvenlik, emniyet ve güçlendirme
- Korunmalı, güvenli ve emniyetli bir dijital ortam
- Mahremiyet ve veri üzerinde bireysel kontrol
- Dijital ortamda çocukların ve gençlerin korunması ve güçlendirilmesi
- Sürdürülebilirlik

Deklarasyonun resmi olmayan tercümesi müteakipte yer almaktadır. Faydalı olmasını dilerim...

RESMİ OLMAYAN TÜRKÇE TERCÜME

AB DİJİTAL ON YIL İÇİN DİJİTAL HAK VE İLKELER DEKLARASYONU

Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon müteakipteki müşterek Dijital Çağ İçin Dijital Haklar ve İlkeler Deklarasyonunu resmi olarak ilan eder.

Başlangıç

(1) Avrupa Birliği (AB), Avrupa Birliği Antlaşması'nın 2. maddesinde belirtildiği üzere, insan onuru, özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü ve azınlıklara mensup kişilerin hakları da dahil olmak üzere insan haklarına saygı üzerine kurulu olan 'değerler birliği'dir. Keza Avrupa Birliği, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartında belirtildiği üzere insanlık onuru, özgürlük, eşitlik ve dayanışma gibi bölünmez evrensel değerler üzerine inşa edilmiştir. Temel Haklar Şartı, bilhassa Üye Devletler için ortak olan ve uluslararası yükümlülüklerden kaynaklanan hakları yeniden tasdik eder.

(2) Dijital dönüşüm insanların hayatlarını her yönden etkiler. Dijital dönüşüm, daha iyi bir hayat kalitesi, ekonomik büyüme ve sürdürülebilirlik için önemli fırsatlar sağlar.

(3) Dijital dönüşüm demokratik değerlerimiz, ekonomilerimiz ve bireyler için ayrıca zorluklar sunar. Dijital dönüşümün hızlanmasıyla birlikte, Avrupa Birliği için online düzlemde uygulanan değerlerinin ve temel haklarının dijital ortamda nasıl uygulanacağını ayrıntılı olarak açıklama zamanı gelmiştir. Dijital dönüşüm, hakların gerilemesine yol açmamalıdır. Çevrimdışı düzlemde hukuka aykırı olan online düzlemde de hukuka aykırıdır. Bu Deklarasyon temel kamusal hizmetlerine çevrimdışı erişim gibi 'çevrimdışı politikalara' hanel getirmemektedir.

(4) Parlamento, Avrupa Birliği'nin dijital dönüşüme yönelik yaklaşımına rehberlik edecek etik ilkelerin oluşturulması için ve bilhassa veri koruma, mahremiyet hakkı, ayrımcılık yapmama, cinsiyet eşitliği gibi temel haklar ile tüketicilerin korunması, teknolojik ve ağ

tarafsızlığı, güvenilirlik ve kapsayıcılık gibi ilkelere tam uyumu sağlayabilmek için muhtelif çağrılarda bulunmuştur. Parlamento ayrıca dijital ortamdaki kullanıcı haklarının yanı sıra işçi hakları ve bağlantı kesme hakkının daha güçlü bir şekilde korunması çağrısında da bulunmuştur.[1]

(5) 'Tallinn e-Devlet Deklarasyonu' ve 'Dijital Toplum ve Değer Temelli Dijital Devlete İlişkin Berlin Deklarasyonu' gibi önceki girişimleri temel alan Üye Devletler, 'Lizbon Deklarasyonu - Bir Amacı Olan Dijital Demokrasi' aracılığıyla, merkezinde Dijital Tek pazarın yer aldığı dijital ekosistemin insani boyutunu güçlendiren bir dijital dönüşüm modeli çağrısında bulunmuştur. Üye Devletler, teknolojinin iklim eylemi ve çevrenin korunması ihtiyacının karşılanmasına yardımcı olmasını sağlayan bir dijital dönüşüm modeli çağrısında bulunmuştur.

(6) Avrupa Birliği'nin dijital dönüşüm vizyonu insanları merkeze koymakta, bireyleri güçlendirmekte ve yenilikçi girişimleri teşvik etmektedir. 'Dijital On Yıl Politika Programı 2030' dört esas noktaya (dijital beceriler, dijital altyapılar, işletmelerin ve kamu hizmetlerinin dijitalleşmesi) dayanan somut dijital hedefler ortaya koymaktadır. Avrupa Birliği'nin toplumlarımızı ve ekonomimizi dijital dönüştürmesinin yolu, bilhassa açık bir şekilde dijital egemenlik, temel haklara saygı, hukukun üstünlüğü ve demokrasi, kapsayıcılık, erişilebilirlik, eşitlik, sürdürülebilirlik, dayanıklılık, güvenlik, yaşam kalitesinin artırılması, hizmetlerin mevcudiyeti, herkesin haklarına ve isteklerine saygı gösterilmesini kapsamaktadır. Bu dijital dönüşüm, Avrupa Birliği'nde dinamik, kaynakları verimli kullanan ve adil bir ekonomi ve topluma katkıda bulunmalıdır.

(7) Bu Deklarasyon ortak politik niyet ve taahhütleri ortaya koymakta ve dijital dönüşüm bağlamında en ilgili temel hakları hatırlatmaktadır. Deklarasyon, politika yapıcılara dijital dönüşüm vizyonlarını yansıtırken rehberlik etmelidir: insanları dijital dönüşümün merkezine koymak; bağlanabilirlik, dijital eğitim, öğretim ve beceriler, adil ve hakkaniyetli çalışma koşulları ile dijital kamu hizmetlerine online erişim yoluyla dayanışma ve

kapsayıcılığı desteklemek; algoritmalar ve yapay zeka sistemleriyle etkileşimlerde ve adil bir dijital ortamda tercihte bulunabilme özgürlüğünün önemini yeniden belirtmek; dijital kamusal alana katılımı teşvik etmek; dijital ortamda, bilhassa da çocuklar ve gençler için, mahremiyeti ve veriler üzerinde bireysel kontrolü sağlarken emniyet, güvenlik ve güçlendirmeyi artırmak; sürdürülebilirliği teşvik etmek. Bu Deklarasyonun çeşitli bölümleri bütüncül bir referans çerçevesi oluşturmalı ve tek başına okunmamalıdır.

(8) Bu Deklarasyon işletmeler ve ilgili diğer aktörler için yeni teknolojiler geliştirirken ve uygularken bir referans noktası olarak hizmet etmelidir. Araştırma ve inovasyonun teşvik edilmesi bu açıdan önem arz etmektedir. KOBİ'lere ve yeni kurulan girişimlere özel önem verilmelidir.

(9) Dijital toplumun ve ekonominin demokratik işleyişi, hukukun üstünlüğüne, etkin hukuk yollarına ve kanunların uygulanmasına tam saygı göstererek daha da güçlendirilmelidir. Bu Deklarasyon, diğer hakların kullanımıyla uzlaştırmak amacıyla hakların kullanımına getirilen yasal sınırlamalara veya kamu yararına yönelik gerekli ve ölçülü kısıtlamalara halel getirmemektedir.

(10) Bu Deklarasyon, başta Avrupa Birliği Antlaşması, Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı olmak üzere birincil AB hukuku üzerine ve aynı zamanda ikincil Avrupa Birliği hukuku ile Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın içtihatları üzerine inşa edilmiştir. Deklarasyon, ayrıca Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nu temel alır ve tamamlar. Deklarasyon, beyan edici niteliktedir ve bu nedenle, hukuki kuralların içeriğine ve uygulanmasına halel getirmez.

(11) Avrupa Birliği, diğer uluslararası kuruluşlar ve üçüncü ülkelerle olan ilişkilerinde, bu hak ve ilkeleri ticari ilişkilerinde yansıtmak da dahil olmak üzere, bu Deklarasyonu desteklemeli ve bu ilkelerin uluslararası ortaklarını, tüm dünyada insanları ve evrensel insan haklarını merkeze koyan bir dijital dönüşüme doğru yönlendirmesini sağlamalıdır. Deklarasyon, özellikle Sürdürülebilir Kalkınma için Gündem 2030'ın gerçekleştirilmesi gibi

uluslararası kuruluşlar bağlamındaki faaliyetler ve İnternet yönetişimine yönelik çok paydaşlı yaklaşım için bir referans teşkil etmelidir.

(12) Deklarasyonun desteklenmesi ve uygulanması, Avrupa Birliği'nin ve Üye Devletlerinin kendi yetkinlikleri dahilinde ve Avrupa Birliği hukukuna tam uyum içinde ortak politik taahhüt ve sorumluluğundadır. Komisyon, Parlamento ve Konsey'e düzenli olarak kaydedilen ilerleme hakkında rapor verecektir. Üye Devletler ve Komisyon, 'Dijital On Yıl İçin Politika Programı 2030'a ilişkin Karar'da belirtilen genel hedeflere ulaşmak amacıyla işbirliği yaparken bu Deklarasyonda ortaya konulan dijital ilke ve hakları dikkate almalıdır.

Dijital On Yıl İçin Dijital Hak ve İlkeler Deklarasyonu

Biz, dijital dönüşüm için insanı merkeze koyan, Avrupa değerleri ve Avrupa temel hakları üzerine inşa edilmiş, evrensel insan haklarını yeniden teyit eden, tüm bireylere, işletmelere ve bir bütün olarak topluma fayda sağlayan Avrupa yöntemini teşvik etmeyi amaçlıyoruz.

Bu nedenle beyan ederiz ki:

BÖLÜM I

Dijital dönüşümün merkezine insanı yerleştirmek

1. Avrupa Birliği'ndeki dijital dönüşümün merkezinde insanlar yer alır. Teknoloji, Avrupa Birliği'nde yaşayan tüm insanlara hizmet etmeli, fayda sağlamalı ve tam bir güvenlik ve temel haklarına saygı içerisinde isteklerinin peşinden gidebilmeleri için onları güçlendirmelidir.

a) Herkese fayda sağlayan ve Avrupa Birliği'nde yaşayan tüm insanların yaşamlarını iyileştiren bir dijital dönüşüm için demokratik çerçeveyi güçlendirmeyi;

b) Avrupa Birliği'nin değerlerine ve bireylerin Avrupa Birliği hukuku tarafından tanınan haklarına çevrimdışı olduğu kadar online ortamda da saygı gösterilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almayı;

c) Dijital ortamda kamu ve özel sektördeki dahil tüm aktörlerin sorumlu ve özenli hareket etmesini teşvik etmeyi ve bunu sağlamayı;

d) Uluslararası ilişkilerimizde de bu dijital dönüşüm vizyonunu aktif bir şekilde teşvik etmeyi;

taahhüt ederiz.

BÖLÜM II

Dayanışma ve kapsayıcılık

2. Teknoloji insanları bölmek için değil, birleştirmek için kullanılmalıdır. Dijital dönüşüm, Avrupa Birliği'nde adil ve kapsayıcı bir toplum ve ekonomiye katkıda bulunmalıdır.

a) Teknolojik çözümlerin tasarım, geliştirme, dağıtım ve kullanımının temel hakları gözetmesini, bu hakların kullanılması ile dayanışma ve kapsayıcılığı teşvik etmesini sağlamayı;

b) Kimseyi geride bırakmayan bir dijital dönüşüm. Dijital dönüşüm herkese fayda sağlamalı, cinsiyet dengesini sağlamalı ve özellikle yaşlıları, kırsal alanda yaşayanları, engellileri veya marjinalleştirilmiş, savunmasız veya haklarından mahrum bırakılmış kişileri ve onlar adına hareket edenleri kapsamalıdır. Ayrıca kültürel ve dilsel çeşitliliği de teşvik etmelidir;

c) Avrupa Birliği'nde yaşayan tüm insanların yararına olacak şekilde dijital dönüşümden faydalanan tüm piyasa aktörlerinin sorumluluklarını üstlenmeleri ve kamu malları, hizmetleri ve altyapılarının maliyetlerine adil ve ölçülü bir katkı yapmaları için uygun çerçevelerin geliştirilmesini;

taahhüt ederiz.

Bağlanabilirlik

3. Avrupa Birliği'nin her yerinden herkes, uygun fiyatlı ve yüksek hızlı dijital bağlantıya erişebilmelidir.

a) Düşük gelirli olanlar da dâhil olmak üzere, Avrupa Birliği'nin neresinde olursa olsun herkesin İnternet erişimi de olan yüksek kaliteli bir bağlantıya sahip olmasını sağlamayı;

b) İçeriğin, hizmetlerin ve uygulamaların haksız yere engellenmediği veya kalitesinin düşürülmediği tarafsız ve açık bir İnterneti korumayı ve teşvik etmeyi;

taahhüt ederiz.

Dijital eğitim, öğretim ve beceriler

4. Herkes eğitim, öğretim ve yaşam boyu öğrenme hakkına sahiptir ve herkes tüm temel ve ileri düzey dijital becerileri edinebilmelidir.

a) Dijital cinsiyet uçurumunun kapatılması da dahil olmak üzere yüksek kaliteli dijital eğitim ve öğretimi teşvik etmeyi;

b) Tüm öğrencilerin ve öğretmenlerin ekonomide, toplumda ve demokratik süreçlerde aktif rol alabilmeleri için medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme de dahil olmak üzere gerekli dijital becerileri ve yeterlilikleri edinmelerine ve paylaşımlarına olanak tanıyan çabaları desteklemeyi;

c) Tüm eğitim ve öğretim kurumlarının dijital bağlantı, altyapı ve araçlarla donatılmasına yönelik çabalarını teşvik etmeyi ve desteklemeyi;

d) Herkese beceri kazandırma ve yeniden beceri kazandırma yoluyla işlerin dijitalleşmesinin getirdiği değişikliklere uyum sağlama imkânı vermeyi;

taahhüt ederiz.

Adil ve hakkaniyetli çalışma koşulları

5. Herkes, istihdam statüsü, şekli veya süresi ne olursa olsun, fiziksel iş yerinde olduğu gibi dijital iş ortamında da adil, hakkaniyetli, sağlıklı ve güvenli çalışma koşullarına ve uygun korumaya sahip olma hakkına sahiptir.

6. Sendikalar ve işveren örgütleri dijital dönüşümde, bilhassa da işyerinde dijital araçların kullanımı da dahil olmak üzere adil ve hakkaniyetli çalışma koşullarının belirlenmesinde önemli roller oynamaktadır.

a) Herkesin dijital ortamda iş-yaşam dengesi için bağlantıyı kesebilmesini ve güvencelerden yararlanabilmesini sağlamayı;

b) Çalışma ortamında dijital araçların çalışanların fiziksel ve ruhsal sağlığını hiçbir şekilde riske atmamasını sağlamayı;

c) Dijital ortamda çalışanların mahremiyet hakkı, örgütlenme hakkı, toplu pazarlık ve eylem hakkı ile yasadışı ve haksız gözetime karşı korunma dahil olmak üzere temel haklarına saygı gösterilmesini sağlamayı;

d) İşyerinde yapay zeka kullanımının şeffaf olmasını ve risk temelli bir yaklaşım izlemesini ve güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamının sürdürülmesi için ilgili önleme tedbirlerinin alınmasını sağlamayı;

e) Özellikle çalışanları etkileyen önemli kararlarda insan gözetiminin garanti altına alınmasını ve çalışanların yapay zeka sistemleriyle etkileşime girdikleri konusunda genel olarak bilgilendirilmelerinin sağlanmasını;

taahhüt ederiz.

Online dijital kamu hizmetleri

7. Herkesin Avrupa Birliği'ndeki temel kamu hizmetlerine online erişimi olmalıdır. Dijital kamu hizmetlerine erişirken ve bunları kullanırken hiç kimseden gereğinden fazla veri talep edilmemelidir.

- a) Avrupa Birliği'nde yaşayan insanlara, çok çeşitli online hizmetlere erişim sağlayan erişilebilir, ihtiyari, güvenli ve güvenilir bir dijital kimlik kullanma imkn sunulmasını sağlamayı;
- b) Geniş çapta erişilebilirliği ve kamu sektörü bilgilerinin yeniden kullanımını sağlamayı;
- c) Başta elektronik sağlık kayıtlarına erişim olmak üzere dijital sağlık ve bakım hizmetleri de dâhil olmak üzere, insanların ihtiyaçlarını etkin bir Şekilde karşılamak üzere tasarlanmış dijital kamu hizmetlerine Avrupa Birliği genelinde kesintisiz, güvenli ve birlikte çalışabilir erişimin kolaylaştırılmasını ve desteklenmesini;

taahhüt ederiz.

BÖLÜM III

Tercih zgrlğ

Algoritmalar ve yapay zeka sistemleriyle etkileşimler

8. Yapay zeka, nihai olarak insanlığın refahını artırmak için insanlara bir araç olarak hizmet etmelidir.

9. Herkes, dijital ortamda kendi bilinçli tercihlerini yapmak da dahil olmak üzere algoritmik ve yapay zeka sistemlerinin avantajlarından yararlanma yetkisine sahip olmalı ve aynı zamanda kişiler sağlıklarına, güvenliklerine ve temel haklarına yönelik risk ve zararlara karşı korunmalıdır.

a) Avrupa Birliği değerleriyle uyumlu Şekilde, geliştirilmeleri, uygulanmaları ve kullanımları boyunca insan merkezli, güvenilir ve etik yapay zekâ sistemlerinin teşvik edilmesini;

b) Algoritmaların ve yapay zekanın kullanımı konusunda yeterli düzeyde Şeffaflığın sağlanması ve insanların bunları kullanmaları bağlamında glendirilmelerini ve bunlarla etkileşime girerken bilgilendirilmesinin temin edilmesini;

- c) Algoritmik sistemlerin ayrımcılığı önlemek için uygun veri kümelerine dayanmalarını ve insanların güvenliğini ve temel haklarını etkileyen tüm sonuçların insan tarafından denetlenmesinin mümkün kılınmasının sağlanmasını;
- d) Yapay zeka gibi teknolojilerin insanların sağlık, eğitim, istihdam ve özel hayatları gibi alanlarda tercihlerini etkisiz hale getirmek için kullanılmamasının sağlanmasını;
- e) Yapay zeka ve dijital sistemlerin her zaman güvenli olmasını ve temel haklara tam saygı gösterilerek kullanılmasını sağlamak için güvenilir standartların teşvik edilmesi de dahil olmak üzere güvencelerin alınmasını ve uygun adımların atılmasının sağlanmasını;
- f) Yapay zeka araştırmalarının en yüksek etik standartlara ve ilgili Avrupa Birliği hukukuna uygun olmasını sağlamak üzere tedbirler alınmasını;

taahhüt ederiz.

Adil bir dijital ortam

10. Herkes, objektif, şeffaf, kolay erişilebilir ve güvenilir bilgilere dayanarak hangi online hizmetleri kullanacağını etkin ve özgür bir şekilde seçebilmelidir.

11. Herkes, dijital ortamda adil bir şekilde rekabet etme ve yenilik yapma imkanına sahip olmalıdır. Bu durum KOBİ'ler de dahil olmak üzere işletmelere fayda sağlamalıdır.

a) Adil rekabete dayalı, temel hakların korunduğu, Dijital Tek Pazarda kullanıcı haklarının ve tüketicilerin korunmasının sağlandığı ve platformların, özellikle de büyük oyuncuların ve geçit bekçilerinin sorumluluklarının iyi tanımlandığı güvenli ve emniyetli bir dijital ortamın sağlanmasını;

b) Teknolojiye olan güvenin yanı sıra tüketicilerin özerk ve bilinçli seçimler yapma kabiliyetini daha da güçlendirmenin bir yolu olarak birlikte çalışabilirliğin, şeffaflığın, açık teknolojilerin ve standartların teşvik edilmesini;

taahhüt ederiz.

BÖLÜM IV

Dijital kamusal alana katılım

12. Herkes, güvenilir, çeşitli ve çok dilli bir dijital ortama erişim sahibi olmalıdır. Farklı türdeki içeriklere erişim, çoğulcu bir kamusal tartışmaya ve ayrımcı olmayan bir şekilde demokrasiye etkin katılıma katkıda bulunur.

13. Herkes, dijital ortamda ifade ve bilgi özgürlüğünün yanı sıra toplanma ve örgütlenme özgürlüğü haklarına sahiptir.

14. Herkes, kullandığı medya hizmetlerinin kime ait olduğu veya kim tarafından kontrol edildiği bilgisine erişebilmelidir.

15. Online platformlar, özellikle de çok büyük online platformlar, online ortamda özgür demokratik tartışmayı desteklemelidir. Hizmetlerinin kamuoyunu ve söylemi şekillendirmedeki rolleri göz önüne alındığında, çok büyük online platformlar, yanlış bilgilendirme ve dezenformasyon girişimleri de dahil olmak üzere, hizmetlerinin işleyişinden ve kullanımından kaynaklanan riskleri azaltmalı ve ifade özgürlüğünü korumalıdır.

a) Başta ifade ve bilgi edinme özgürlüğü olmak üzere, medya özgürlüğü ve çoğulculuk da dahil olmak üzere tüm temel hakları online ortamda korumaya devam etmeyi;

b) İnsanların dahlini ve demokratik katılımı teşvik etmek için dijital teknolojilerin geliştirilmesini ve en iyi şekilde kullanılmasını desteklemeyi;

c) İfade ve bilgi edinme özgürlüğü de dahil olmak üzere temel haklara tam saygı çerçevesinde ve herhangi bir genel izleme yükümlülüğü veya sansür oluşturmaksızın her türlü yasadışı içerikle mücadele etmek için ölçülü tedbirler almayı;

d) İnsanların dezenformasyon ve bilgi manipülasyonu ile taciz ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet dahil olmak üzere diğer zararlı içerik türlerine karşı korunduğu bir dijital ortam yaratılmasını;

e) Avrupa Birliği'ndeki kültürel ve dilsel çeşitliliği yansıtan dijital içeriğe etkin erişimin desteklenmesini;

f) Bireylerin özgürce ve belirli seçimler yapabilmeleri için güçlendirilmesi ve özellikle hedefli reklamcılık yoluyla zafiyetlerinin ve önyargılarının istismarının sınırlandırılmasını; taahhüt ederiz.

BÖLÜM V

Güvenlik, emniyet ve güçlendirme

Korumalı, güvenli ve emniyetli bir dijital ortam

16. Herkes, tasarımı gereği güvenli, emniyetli ve mahremiyet-korumalı dijital teknolojilere, ürünlere ve hizmetlere erişebilmeli ve bu sayede işlenen bilgilerin yüksek düzeyde gizliliği, bütünlüğü, kullanılabilirliği ve doğruluğu sağlanmalıdır.

a) Ürünlerin izlenebilirliğini teşvik etmeyi ve Dijital Tek Pazarda yalnızca güvenli ve Avrupa Birliği mevzuatına uygun ürünlerin sunulmasını sağlamak için ilave önlemler almayı;

b) Veri ihlalleri ve kimlik hırsızlığı veya manipölasyonu dahil olmak üzere siber güvenlik risklerine ve siber suçlara karşı insanların, işletmelerin ve kamu kurumlarının çıkarlarını korumayı. Buna, tek pazara sunulan bağlantılı ürünler için siber güvenlik gereklilikleri de dâhildir;

c) Avrupa Birliği içerisinde, online güvenliği ve dijital ortamın bütünlüğünü zayıflatmaya çalışan ya da dijital yollarla şiddet ve nefreti teşvik edenlere karşı koymayı ve bu tür kişileri eylemlerinden dolayı sorumlu tutmayı;

taahhüt ederiz.

Mahremiyet ve veri üzerinde bireysel kontrol

17. Herkes, mahremiyet ve kişisel verilerinin korunması hakkına sahiptir. Bu son hak, bireylerin kişisel verilerinin nasıl kullanıldığını ve kimlerle paylaşıldığını kontrol etmesini de içerir.

18. Herkes, haberleşme ve elektronik cihazlarındaki bilgilerin gizliliği hakkına sahiptir ve hukuka aykırı online gözetim, hukuka aykırı yaygın izleme veya dinleme tedbirlerine maruz bırakılmama hakkına sahiptir.

19. Herkes, kendi dijital mirasını belirleyebilmeli ve ölümünden sonra kişisel hesaplarına ve kendisini ilgilendiren bilgilere ne olacağına karar verebilmelidir.

a) Avrupa Birliği veri koruma kuralları ve ilgili Avrupa Birliği hukuku doğrultusunda herkesin kendi kişisel ve kişisel olmayan verileri üzerinde etkin bir kontrole sahip olmasını sağlamayı;

b) Taşınabilirlik hakları doğrultusunda bireylerin kişisel ve kişisel olmayan verilerini farklı dijital hizmetler arasında kolayca taşıyabilmelerini etkin bir şekilde sağlamayı;

c) Haberleşmeleri yetkisiz üçüncü taraf erişimine karşı etkin bir şekilde bireyleri korumayı;

d) Hukuka aykırı kimlik tespitinin yanı sıra işlem kayıtlarının hukuka aykırı şekilde tutulmasını yasaklamayı;

taahhüt ederiz.

Dijital ortamda çocukların ve gençlerin korunması ve güçlendirilmesi

20. Çocuklar ve gençler, güvenli ve bilinçli seçimler yapabilmeleri ve dijital ortamda yaratıcılıklarını ifade edebilmeleri için güçlendirilmelidir.

21. Yaşa uygun materyaller ve hizmetler, çocukların ve gençlerin dijital ortamdaki deneyimlerini, refahlarını ve katılımlarını geliştirmelidir.

22. Çocukların ve gençlerin dijital teknolojiler aracılığıyla işlenen veya bu teknolojiler aracılığıyla kolaylaştırılan tüm suçlardan korunma haklarına özel önem verilmelidir.

a) Tüm çocuklara ve gençlere dijital ortamda aktif, güvenli bir şekilde gezinmek ve bilinçli seçimler yapmak için medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme de dahil olmak üzere gerekli beceri ve yeterlilikleri edinme fırsatları sağlamak;

b) Yaşa uygun ve güvenli bir dijital ortamda çocuklar ve gençler için olumlu deneyimlerin teşvik edilmesini;

c) Tüm çocukları ve gençleri zararlı ve yasadışı içerik, sömürü, manipülasyon ve istismara karşı korumayı ve dijital alanın suç işlemek veya suçları kolaylaştırmak için kullanılmasını önlemeyi;

d) Tüm çocukları ve gençleri, özellikle ticari amaçlı başta olmak üzere, yasa dışı izleme, profil çıkarma ve hedeflemeye karşı korumayı;

e) Çocukların ve gençlerin kendilerini ilgilendiren dijital politikaların geliştirilmesine dahil etmeyi;

taahhüt ederiz.

BÖLÜM VI

Sürdürülebilirlik

23. Dijital ürünler ve hizmetler, çevreye önemli ölçüde zarar vermekten kaçınmak ve döngüsel bir ekonomiyi teşvik etmek için çevre ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini azaltacak ve erken eskimeyi önleyecek şekilde tasarlanmalı, üretilmeli, kullanılmalı, onarılmalı, geri dönüştürülmeli ve imha edilmelidir.

24. Herkes, dijital ürün ve hizmetlerin çevresel etkileri ve enerji tüketimleri, onarılabilirlikleri ve kullanım ömürleri hakkında doğru, anlaşılması kolay bilgilere erişebilmeli ve böylece bilinçli tercihler yapabilmelidir.

- a) Olumsuz çevresel ve sosyal etkileri asgari düzeyde olan sürdürülebilir dijital teknolojilerin geliştirilmesini ve kullanılmasını desteklemeyi;
- b) Sürdürülebilir tüketici tercihlerini ve iş modellerini teşvik etmeyi ve zorla çalıştırma ile mücadele de dahil olmak üzere dijital ürün ve hizmetlerin küresel değer zincirleri boyunca sürdürülebilir ve sorumlu kurumsal davranışları teşvik etmeyi;
- c) Yeşil geçişi hızlandırmak amacıyla çevre ve iklim üzerinde olumlu etkisi olan yenilikçi dijital teknolojilerin geliştirilmesini, yaygınlaştırılmasını ve aktif kullanımını teşvik etmeyi;
- d) Dijital ürün ve hizmetler için sürdürülebilirlik standartlarının ve etiketlerini teşvik etmeyi,
- taahhüt ederiz.

Referanslar

[1] Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade, OJ C 23, 23.01.2023, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2023.023.01.0001.01.ENG

European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade

The European Parliament, the Council and the Commission solemnly proclaim the following joint Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade

Preamble

Whereas:

(1) The European Union (EU) is a 'union of values', as enshrined in Article 2 of the Treaty on European Union, founded on respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities. Moreover according to the Charter of fundamental rights of the European Union, the EU is founded on the indivisible, universal values of human dignity, freedom, equality and solidarity. The Charter also reaffirms the rights as they result, in particular, from international obligations common to the Member States.

(2) The digital transformation affects every aspect of people's lives. It offers significant opportunities for a better quality of life, economic growth and sustainability.

(3) The digital transformation also presents challenges for our democratic societies, our economies and for individuals. With the acceleration of the digital transformation, the time has come for the EU to spell out how its values and fundamental rights applicable offline should be applied in the digital environment. The digital transformation should not entail the regression of rights. What is illegal offline, is illegal online. This Declaration is without prejudice to 'offline policies', such as having access to key public services offline.

(4) The Parliament has made several calls for the establishment of ethical principles guiding the EU's approach to the digital transformation, as well as ensuring the full compliance with fundamental rights such as data protection, the right to privacy, non-discrimination and gender equality, and with principles such as consumer protection, technological and net neutrality, trustworthiness and inclusiveness. It has also called for a strengthened protection

of users' rights in the digital environment, as well as workers' rights and the right to disconnect (1).

(5) Building on previous initiatives such as the 'Tallinn Declaration on eGovernment' and the 'Berlin Declaration on Digital Society and Value-based Digital Government', the Member States have called, through the 'Lisbon Declaration – Digital Democracy with a Purpose', for a model of digital transformation that strengthens the human dimension of the digital ecosystem with the Digital Single Market at its core. Member States have called for a model of digital transformation that ensures that technology assists in addressing the need to take climate action and protect the environment.

(6) The EU vision for digital transformation puts people at the centre, empowers individuals and fosters innovative businesses. The Decision on the 'Digital Decade Policy Programme 2030' sets out the concrete digital targets based on four cardinal points (digital skills, digital infrastructures, digitalisation of businesses and of public services). The EU way for the digital transformation of our societies and economy encompasses in particular digital sovereignty in an open manner, respect for fundamental rights, rule of law and democracy, inclusion, accessibility, equality, sustainability, resilience, security, improving quality of life, the availability of services and respect of everyone's rights and aspirations. It should contribute to a dynamic, resource efficient, and fair economy and society in the EU.

(7) This Declaration spells out shared political intentions and commitments, and recalls the most relevant rights in the context of the digital transformation. The Declaration should also guide policy makers when reflecting on their vision of the digital transformation: putting people at the centre of the digital transformation; supporting solidarity and inclusion, through connectivity, digital education, training and skills, fair and just working conditions as well as access to digital public services online; restating the importance of freedom of choice in interactions with algorithms and artificial intelligence systems and in a fair digital environment; fostering participation in the digital public space; increasing safety, security

and empowerment in the digital environment, in particular for children and young people, while ensuring privacy and individual control over data; promoting sustainability. The various chapters of this Declaration should form a holistic reference framework and should not be read in isolation.

(8) This Declaration should also serve as a reference point for businesses and other relevant actors when developing and deploying new technologies. Promoting research and innovation is important in this respect. Special attention should also be given to SMEs and start-ups.

(9) The democratic functioning of the digital society and economy should be further strengthened, in full respect of the rule of law, effective remedies and law enforcement. This Declaration does not affect lawful limits on the exercise of rights, in order to reconcile them with the exercise of other rights, or necessary and proportionate restrictions in the public interest.

(10) This Declaration notably builds on primary EU law, in particular the Treaty on European Union, the Treaty on the Functioning of the European Union, the Charter of Fundamental Rights of the European Union, as well as on secondary law and the case-law of the Court of Justice of the European Union. It also builds on and complements the European Pillar of Social Rights. It has a declaratory nature and, as such, does not affect the content of legal rules or their application.

(11) The EU should promote the Declaration in its relations with other international organisations and third countries, including by reflecting these rights and principles in its trade relations, with the ambition that the principles guide international partners towards a digital transformation that puts people and their universal human rights at the centre throughout the world. The Declaration should notably serve as a reference for activities in the context of international organisations, such as the realisation of the Agenda 2030 for Sustainable Development, as well as the multistakeholder approach to Internet governance.

(12) The promotion and implementation of the Declaration is a shared political commitment and responsibility of the EU and its Member States within their respective competences and in full compliance with EU law. The Commission will regularly report to the Parliament and the Council on the progress made. The Member States and Commission should take into account the digital principles and rights as laid down in this Declaration when cooperating in view of achieving the general objectives as set out in the Decision on the 'Digital Decade Policy Programme 2030'.

Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade

We aim to promote a European way for the digital transformation, putting people at the centre, built on European values and EU fundamental rights, reaffirming universal human rights, and benefiting all individuals, businesses, and society as a whole.

We therefore declare:

CHAPTER I

Putting people at the centre of the digital transformation

1. People are at the centre of the digital transformation in the European Union. Technology should serve and benefit all people living in the EU and empower them to pursue their aspirations, in full security and respect for their fundamental rights.

We commit to:

- a) strengthening the democratic framework for a digital transformation that benefits everyone and improves the lives of all people living in the EU;
- b) taking necessary measures to ensure that the values of the EU and the rights of individuals as recognised by EU law are respected online as well as offline;
- c) fostering and ensuring responsible and diligent action by all actors, public and private, in the digital environment;

d) actively promoting this vision of the digital transformation, also in our international relations.

CHAPTER II

Solidarity and inclusion

2. Technology should be used to unite, and not divide, people. The digital transformation should contribute to a fair and inclusive society and economy in the EU.

We commit to:

a) making sure that the design, development, deployment and use of technological solutions respect fundamental rights, enable their exercise and promote solidarity and inclusion;

b) a digital transformation that leaves nobody behind. It should benefit everyone, achieve gender balance, and include notably elderly people, people living in rural areas, persons with disabilities, or marginalised, vulnerable or disenfranchised people and those who act on their behalf. It should also promote cultural and linguistic diversity;

c) developing adequate frameworks so that all market actors benefiting from the digital transformation assume their social responsibilities and make a fair and proportionate contribution to the costs of public goods, services and infrastructures, for the benefit of all people living in the EU.

Connectivity

3. Everyone, everywhere in the EU, should have access to affordable and high-speed digital connectivity.

We commit to:

a) ensuring access to high-quality connectivity, with available Internet access, for everyone wherever in the EU, including for those with low income;

b) protecting and promoting a neutral and open Internet where content, services, and applications are not unjustifiably blocked or degraded.

Digital education, training and skills

4. Everyone has the right to education, training and lifelong learning and should be able to acquire all basic and advanced digital skills.

We commit to:

a) promoting high-quality digital education and training, including with a view to bridging the digital gender divide;

b) supporting efforts that allow all learners and teachers to acquire and share the necessary digital skills and competences, including media literacy, and critical thinking, to take an active part in the economy, society, and in democratic processes;

c) promoting and supporting efforts to equip all education and training institutions with digital connectivity, infrastructure and tools;

d) giving everyone the possibility to adjust to changes brought by the digitalisation of work through up-skilling and re-skilling.

Fair and just working conditions

5. Everyone has the right to fair, just, healthy and safe working conditions and appropriate protection in the digital environment as in the physical work place, regardless of their employment status, modality or duration.

6. Trade unions and employers' organisations play an important role in the digital transformation, particularly in relation to the definition of fair and just working conditions, including with regard to the use of digital tools at work.

We commit to:

- a) ensuring that everyone is able to disconnect and benefit from safeguards for work-life balance in a digital environment;
- b) ensuring that, in the working environment, digital tools do not put workers' physical and mental health at risk in any way;
- c) ensuring respect for workers' fundamental rights in the digital environment, including their right to privacy and the right to associate, right of collective bargaining and action, as well as protection against unlawful and unjustified surveillance;
- d) ensuring that the use of artificial intelligence in the workplace is transparent and follows a risk-based approach and that corresponding prevention measures are taken to maintain a safe and healthy working environment;
- e) ensuring in particular that human oversight is guaranteed in important decisions affecting workers, and that workers are generally informed that they are interacting with artificial intelligence systems.

Digital public services online

7. Everyone should have online access to key public services in the EU. Nobody is to be asked to provide data more often than necessary when accessing and using digital public services.

We commit to:

- a) ensuring that people living in the EU are offered the possibility to use an accessible, voluntary, secure and trusted digital identity that gives access to a broad range of online services;
- b) ensuring wide accessibility and re-use of public sector information;
- c) facilitating and supporting seamless, secure and interoperable access across the EU to digital public services designed to meet people's needs in an effective manner, including and in particular digital health and care services, notably access to electronic health records.

CHAPTER III

Freedom of choice

Interactions with algorithms and artificial intelligence systems

8. Artificial intelligence should serve as a tool for people, with the ultimate aim of increasing human well-being.

9. Everyone should be empowered to benefit from the advantages of algorithmic and artificial intelligence systems including by making their own, informed choices in the digital environment, while being protected against risks and harm to one's health, safety and fundamental rights.

We commit to:

- a) promoting human-centric, trustworthy and ethical artificial intelligence systems throughout their development, deployment and use, in line with EU values;
- b) ensuring an adequate level of transparency about the use of algorithms and artificial intelligence, and that people are empowered to use them and are informed when interacting with them;
- c) ensuring that algorithmic systems are based on adequate datasets to avoid discrimination and enable human supervision of all outcomes affecting people's safety and fundamental rights;
- d) ensuring that technologies such as artificial intelligence are not used to pre-empt people's choices, for example regarding health, education, employment, and their private life;
- e) providing for safeguards and taking appropriate action, including by promoting trustworthy standards, to ensure that artificial intelligence and digital systems are, at all times, safe and used in full respect for fundamental rights;

f) taking measures to ensure that research in artificial intelligence respects the highest ethical standards and relevant EU law.

A fair digital environment

10. Everyone should be able to effectively and freely choose which online services to use, based on objective, transparent, easily accessible and reliable information.

11. Everyone should have the possibility to compete fairly and innovate in the digital environment. This should also benefit businesses, including SMEs.

We commit to:

a) ensuring a safe and secure digital environment based on fair competition, where fundamental rights are protected, users rights and consumer protection in the Digital Single Market are ensured, and responsibilities of platforms, especially large players and gatekeepers, are well defined;

b) promoting interoperability, transparency, open technologies and standards as a way to further strengthen trust in technology as well as consumers' ability to make autonomous and informed choices.

CHAPTER IV

Participation in the digital public space

12. Everyone should have access to a trustworthy, diverse and multilingual digital environment. Access to diverse content contributes to a pluralistic public debate and effective participation in democracy in a non-discriminatory manner.

13. Everyone has the right to freedom of expression and information, as well as freedom of assembly and of association in the digital environment.

14. Everyone should be able to access information on who owns or controls the media services they are using.

15. Online platforms, particularly very large online platforms, should support free democratic debate online. Given the role of their services in shaping public opinion and discourse, very large online platforms should mitigate the risks stemming from the functioning and use of their services, including in relation to misinformation and disinformation campaigns, and protect freedom of expression.

We commit to:

- a) continuing safeguarding all fundamental rights online, notably the freedom of expression and information, including media freedom and pluralism;
- b) supporting the development and best use of digital technologies to stimulate people's engagement and democratic participation;
- c) taking proportionate measures to tackle all forms of illegal content, in full respect for fundamental rights, including the right to freedom of expression and information, and without establishing any general monitoring obligations or censorship;
- d) creating a digital environment where people are protected against disinformation and information manipulation and other forms of harmful content, including harassment and gender-based violence;
- e) supporting effective access to digital content reflecting the cultural and linguistic diversity in the EU;
- f) empowering individuals to make freely given, specific choices and limiting the exploitation of vulnerabilities and biases, namely through targeted advertising.

CHAPTER V

Safety, security and empowerment

A protected, safe and secure digital environment

16. Everyone should have access to digital technologies, products and services that are by design safe, secure, and privacy-protective, resulting in a high level of confidentiality, integrity, availability and authenticity of the information processed.

We commit to:

- a) taking further measures to promote the traceability of products and make sure only products which are safe and compliant with EU legislation are offered on the Digital Single Market;
- b) protecting the interests of people, businesses and public institutions against cybersecurity risks and cybercrime including data breaches and identity theft or manipulation. This includes cybersecurity requirements for connected products placed on the single market;
- c) countering and holding accountable those that seek to undermine, within the EU, security online and the integrity of the digital environment or that promote violence and hatred through digital means.

Privacy and individual control over data

17. Everyone has the right to privacy and to the protection of their personal data. The latter right includes the control by individuals on how their personal data are used and with whom they are shared.

18. Everyone has the right to the confidentiality of their communications and the information on their electronic devices, and not to be subjected to unlawful online surveillance, unlawful pervasive tracking or interception measures.

19. Everyone should be able to determine their digital legacy, and decide what happens with their personal accounts and information that concerns them after their death.

We commit to:

- a) ensuring that everyone has effective control of their personal and non-personal data in line with EU data protection rules and relevant EU law;
- b) ensuring effectively the possibility for individuals to easily move their personal and non-personal data between different digital services in line with portability rights;
- c) effectively protecting communications from unauthorised third party access;
- d) prohibiting unlawful identification as well as unlawful retention of activity records.

Protection and empowerment of children and young people in the digital environment

20. Children and young people should be empowered to make safe and informed choices and express their creativity in the digital environment.

21. Age-appropriate materials and services should improve experiences, well-being and participation of children and young people in the digital environment.

22. Specific attention should be paid to the right of children and young people to be protected from all crimes, committed via or facilitated through digital technologies.

We commit to:

- a) providing opportunities to all children and young people to acquire the necessary skills and competences, including media literacy and critical thinking, in order to navigate and engage in the digital environment actively, safely and to make informed choices;
- b) promoting positive experiences for children and young people in an age-appropriate and safe digital environment;

c) protecting all children and young people against harmful and illegal content, exploitation, manipulation and abuse online, and preventing the digital space from being used to commit or facilitate crimes;

d) protecting all children and young people against illegal tracking, profiling and targeting, in particular for commercial purposes;

e) involving children and young people in the development of digital policies that concern them.

CHAPTER VI

Sustainability

23. To avoid significant harm to the environment, and to promote a circular economy, digital products and services should be designed, produced, used, repaired, recycled and disposed of in a way that mitigates their negative impact on the environment and on society and avoids premature obsolescence.

24. Everyone should have access to accurate, easy-to-understand information on the environmental impact and energy consumption of digital products and services, their reparability and lifetime, allowing them to make responsible choices.

We commit to:

a) supporting the development and use of sustainable digital technologies that have minimal negative environmental and social impact;

b) incentivising sustainable consumer choices and business models, and fostering sustainable and responsible corporate behaviour throughout global value chains of digital products and services, including with a view to combating forced labour;

c) promoting the development, deployment and active use of innovative digital technologies with a positive impact on the environment and climate, in order to accelerate the green transition;

d) promoting sustainability standards and labels for digital products and services.

(1) 2020/2216(INI); 2020/2018(INL); 2020/2019(INL); 2020/2022(INI); 2020/2012(INL);
2020/2014(INL); 2020/2015 (INI); 2020/2017 (INI); 2019/2186(INI); 2019/2181(INL); 2022/2266
(INI)